

Konstruktiv forever

Sommerudstillingen i Rdo huset 2016

Årets udstilling lægger sig i slipstrømmen på den bølge af interesse for Richard Winthers konkrete arbejder, der rejste sig efter en udstilling på Galleri Tom Christoffersen i København og udstillingen *Richard Revival* på Fuglsang Kunstmuseum, begge i 2012. Det er vores hensigt at vise, at Richard Winthers fascination af det konkrete udtryk (eller konstruktive, som han kaldte det) ikke var forbigående, men en fase hvis resultater blev inddraget i en livslang beskæftigelse med de abstrakte principper i selve det billedkunstneriske håndværk.

Winther kom til den konkrete kunst gennem sit venskab med den noget ældre Richard Mortensen (1910 – 1993) og den kreds af malere og billedhuggere som strømmede til Paris i årene umiddelbart efter Den Anden Verdenskrig. En gruppe af dem startede Linien II, som ville genoptage oprøret mod et spontant abstrakt maleri, som var skabt under besættelsen. Efter krigens rædsler og sammenbruddet af den vestlige verdens fremskridtstro, var tilbagevenden til geometriens enkle klare formsprog en proces af rengøring og renselse, som var indlysende nødvendig. Vægten i Richard Winthers produktion fra 1948 frem til 1956 ligger derfor i arbejdet med billedelementer som linje, farve og form og deres funktioner i forhold til rum, rytme og billedflade. Fortællingen, og enhver analogi til den fysiske virkelighed, er tilsyneladende bandlyst. Maleriet skal selv være sit eget selvberørende univers.

Den konstruktive periode

I arbejderne fra begyndelsen af dette tidsrum dominerer denne klassiske geometri med kvadrater, trekantede, cirkler, punkt og linjer, men i den sidste del begynder en mere organisk geometri at vise sig i Richard Winthers arbejder, bl.a. inspireret af hans møde med den svejtsiske kunstner Jean Arp. I 1951 bryder han med Linjen II og begynder en tilbagevenden til det figurative maleri, samtidig med at han fortsætter sine konstruktive øvelser. Han mindes senere i sin store bog *Den hellige Hieronymus' Damekreds (1976)* hvad der skete:

- *der var så meget der blev skåret væk, at det blev fattigt. Der var så meget at fortælle, som man afskar sig fra. Desuden opdagede jeg, at alt det abstrakte, der var skåret ud for sig fandtes i rigt mål i de foragtede billeder fra renæssancen, det var netop det abstrakte, der bar fortællingen, gjorde den til kunst. Så jeg gav fanden i det, og det morede mig at bruge traditionen for alt det der ville ud - et mylder af menneskeskikkelser væltede frem-*

Hvad er Winthers mening? Det er klart at han åbner porten for det figurative og de store fortællinger om livet og døden, kærligheden og smerten, men han siger også noget mere. Han påpeger at den formalisme, som han har dyrket i sin konkrete periode med dens reduktion af maleriets indhold til en historie om billedets tilblivelse blot er en variant af en tradition i den europæiske kunst. Denne tradition lærte han at kende i de tolv år (1945- 57) hvor han gik på Akademiet. Hans vigtigste lærer var som bekendt Aksel Jørgensen, som ved siden af Richard Mortensen kom til at udøve størst indflydelse på hans arbejde.

Det var Aksel Jørgensen der gennem sine forelæsninger og sit arbejde lærte Winther færdselslovene på billedfladen, respekten for dens delinger i diagonaler, halvdele, fjerdele og det gyldne snit, om proportioner, masse og rummet mellem figurerne. Kort sagt, de konkrete øvelser, som han gjorde i 1948 – 1956 indgår som en vigtig erfaring i brugen af de abstrakte principper som lå til grund for hans senere arbejder.

Abstrakte principper i praksis

Gennem tiårene fra 1960 til Winthers død i 2007 gennemløber hans værk flere cykliske bevægelser som er bestemt af hvilket medium han arbejder i. Når han arbejder med maleri, vil hans arbejder afspejle klare konstruktive træk. Især arbejdet med mellemrum, det 'tomme' rum mellem to figurer, optager ham. Hvordan gør man rummet mellem to figurer dynamisk? Både i Hieronymusbillederne i halvfjerdsene og *Genbrugsklassicisme - og Klassiske Katastroferudstillingerne* i firserne er der et væld af løsninger, der vedrører brugen af både form og farve.

Men fra 1987, hvor nedtællingen til eneboertilværelsen i Vindeby begynder, bliver også to andre bevægelser tydelige. Den ene er tendensen til forenkling af det det maleriske sprog, som ses i Wiedewelt udstillingen og de sene mytologiske og litterære serier. Den anden er tilbøjeligheden til at genoptage temaer fra sin egen produktion, enten ved gentagelse, overmaling eller parafrase. Således maler han først en enkelt og efterhånden både to og tre nye variationer af Hieronymus serien (1998 -2007). Et andet eksempel er vægmalerierne i huset i Vindeby, som kan ses fra mange vinkler, men også som et testamente over hans værk.

De sene konstruktive malerier

Disse to tendenser løber sammen i en serie konstruktive malerier, som Richard Winther maler fra april til august 2007 i månederne før sin død. De er, som mange af hans sidste billeder, malet på siderne af papkasser med akrylfarver og har en næsten elegisk aura omkring sig.

Hvis man sammenligner dem med malerierne fra 1948- 56 kan man se forskellen. De sene billeder er ikke undersøgelser, de udforsker ikke nye territorier og har ikke de førstes skarphed og friskhed. De er erindringsbilleder, med minder om en intensitet, som de ikke selv længere magter at vise. De hidsige rytmer fra ungdommens malerier er afløst af lidt langsommere takter og farverne gløder ikke længere. De fleste bruger simple klassiske geometriske former, men enkelte viser den fligede form, som går helt tilbage til hans tidlige grafiske værker fra 1946. Men de ejer en særlig simpel, lidt skrøbelig skønhed, som de sidste malerier fra en stor kunstners hånd.

Fredensborg d.4.marts 2016
Jørgen Gammelgaard